

JOHN BOYNE

Chlapec
na vrcholu
hory

Od autora knihy

CHLAPEC V PRUHOVANÉM PYŽAMU

Chlapec
na
vrcholu
hory

John Boyne se narodil roku 1971 v Irsku,
žije v Dublinu. Napsal deset beletristických děl
pro dospělé a pět pro děti a mládež.
Tři z nich máme v edičním plánu pro rok 2017:

Chlapec v pruhovaném pyžamu
obdržel dvě irská knižní ocenění, stal se knižním
bestsellerem a byl úspěšně zfilmován.

Chlapec na vrcholu hory
je zatím poslední Boyneův román
pro děti a mládež.

A těšit se můžete
i na napínavé příběhy Barnabyho Brocketa,
které pro vás právě připravujeme.

JOHN BOYNE

Chlapec
na
vrcholu
hory

B R I O

Text copyright © John Boyne 2015
Translation © Petr Štádler 2017
Czech edition © Nakladatelství Slovart 2017
Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být reprodukována,
uložena ve vyhledávacím systému či šířena
jiným způsobem – elektronicky, mechanicky,
kopírováním, nahráváním či jinak – bez předchozího
písemného svolení majitelů autorských práv.

Chlapec na vrcholu hory
Z anglického originálu *The Boy at the Top of the
Mountain* (Doubleday UK, 2015) přeložil Petr Štádler.
Redigovala Hana Pernicová
Editorka Kateřina Eliášová
Vydalo Nakladatelství Slovart, s. r. o., v edici BRIO v roce 2017
Vydání první
Sazba Alias Press, s. r. o., Bratislava
Tisk Kasico, a. s., Bratislava
ISBN 978-80-7529-394-7
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
www.slovart.cz

Citát Ericha Kästnera na s. 70 uvádíme v překladu Jitky Fučíkové
(Erich Kästner: *Emil a detektivové*, Albatros, Praha 1985).

Mým synovcům Martinovi a Kevinovi

ČÁST 1.
1936

KAPITOLA PRVNÍ

Tři rudé skvrny na kapesníku

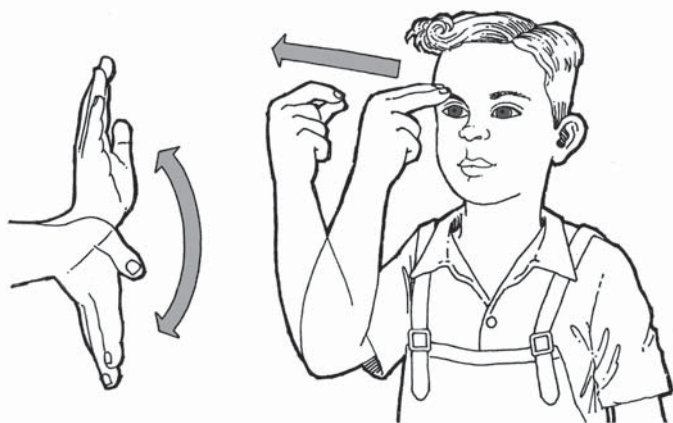
Ačkoliv otec Pierrotu Fischerovi nezemřel ve Velké válce, jeho matka Émilie vždy prohlašovala, že ho válka zabila.

Pierrot nebyl jediné sedmileté dítě, které v Paříži žilo jen s jedním rodičem. Chlapec, který seděl ve škole před ním, matku neviděl už čtyři roky, od chvíle, kdy utekla s prodejcem encyklopedií, a třídní tyran, který Pierrotovi kvůli jeho nevelkému vzrůstu říkal „Le Petit“, měl pokojík nad trafikou svých prarodičů na Avenue de la Motte-Picquet. Většinou se tam zabavoval tím, že z okna házel kolemjdoucím na hlavu balonky s vodou, načež se zapřísal, že s tím nemá nic společného.

A v přízemním bytě přímo v domě, kde bydlel Pierrot a který stál na nedaleké Avenue Charles-Floquet, žil jen s matkou Anshel Bronstein, Pierrotův nejlepší kamarád. Otec se mu dva roky předtím utopil při neúspěšném pokusu přeplavat kanál La Manche.

Pierrot a Anshel se narodili jen pár týdnů po sobě a vyrůstali prakticky jako bratři – když se jedna mat-

ka potřebovala trochu prospat, druhá se postarala o obě děti. Ale na rozdíl od spousty bratrů se Anshel s Pierrotem nikdy nehádali. Anshel se narodil neslyšící, a chlapeci si záhy vytvořili vlastní znakový jazyk, kterým spolu snadno komunikovali. Hbitými prsty uměli vyjádřit vše, co potřebovali. Dokonce jeden druhému místo jména vymysleli speciální symbol. Anshel dal svému kamarádovi znak pro psa na znamení toho, že je Pierrot vlídný a věrný, ten zase Anshelovi, o němž každý prohlašoval, že je to nejchytřejší chlapec ze třídy, vybral znak pro lišku. Takhle to vypadalo, když jména ukazovali:

Většinu času trávili spolu, kopali si na Martových polích a četli stejné knížky. Byli tak dobří kamarádi, že Anshel Pierrota jako jediného nechával číst povídky, které v noci psal v pokojíku. O tom, že by se její syn chtěl stát spisovatelem, nevěděla ani madam Bronsteinová.

Tahle je dobrá, znakoval třepotajícími se prsty Pierrot, když Anshelovi vracel svazeček papírů. *Líbilo se mi to o tom koni, a jak v té rakvi objevili to ukryté zlato. Tahle tak dobrá není*, pokračoval a podával Anshelovi druhý svazek. *Ale to proto, že tak škrábeš – místy jsem to nemohl přečíst... A tahle*, dodal a jako v průvodu mával třetí kupičkou, *tahle vůbec nedávala smysl. Tu bych na tvém místě hodil do koše.*

Je experimentální, znakoval Anshel. Kritika mu nevadila, ale povídky, které se kamarádovi líbily nejmní, měl občas potřebu trochu hájit.

Ne, vrtěl hlavou Pierrot. *Prostě nedává smysl. Tu bys vůbec neměl dávat nikomu číst. Budou si myslet, že ti přeskočilo.*

Pierrotovi se představa, že píše povídky, taky zamlouvala, jenže nikdy nevydržel dost dlouho v klidu, aby dokázal svá slova sepsat. A tak se raději posadil naproti svému kamarádovi a dal se do znakování – buď si něco vymýšlel, nebo popisoval nějakou nezbednost, kterou ztropil ve škole. Anshel ho bedlivě sledoval a posléze jeho líčení zapsal.

Takže to jsem napsal já? zeptal se Pierrot, když poté dostal stránky do ruky a pročítal si je.

Ne, napsal jsem to já, zavrtěl hlavou Anshel. *Ale příběh je to tvůj.*

Od matky Émilie už Pierrot o svém otci slyšel jen zřídka, dál na něj ale ustavičně myslel. Ještě tři roky předtím Wilhelm Fischer se svou ženou a synkem žil, ale v létě roku 1933, několik měsíců po

Pierrotových čtvrtých narozeninách, z Paříže odešel. Ve vzpomínkách Pierrotovi utkvělo, jak ho tehle dlouhán nosí ulicemi na širokých ramenou a čas od času se se zaržáním dává do trysku, až se Pierrot radostně rozpiští. Otec svého syna učil německy, aby ho upomínal na předky, a snažil se ho naučit na klavír jednoduché písničky, Pierrot ale věděl, že takový mistr jako otec z něj nikdy nebude. Tatínkovy lidové písně vháněly návštěvám slzy do očí, zvláště když je doprovázel tím jemným, ale působivým hlasem, z něž mluvily vzpomínky a lítost. Na skvělého muzikanta to Pierrot možná nedotáhl, vynahrazoval to však jazykovými schopnostmi – nedělalo mu potíže přecházet z němčiny, když mluvil s otcem, do francouzštiny, kterou používal s matkou. Pokud se chtěl na oslavě něčím pochlubit, nejprve německy zazpíval Marseillaisu a poté francouzskou verzi *Das Lied der Deutschen*. Tahle dovednost někdy hosty přiváděla do rozpaků.

„Už to zpívat nebudeš, Pierrote,“ oznámila jednoho večera poté, co jeho vystoupení vzbudilo u několika sousedů mírnou nevoli, Pierrotovi maminka. „Jestli se chceš předvádět, nauč se něco jiného. Třeba žonglovat. Nebo kouzlit. Stát na hlavě. Cokoliv, kde se nezpívá německy.“

„Co je špatného na němčině?“ chtěl vědět Pierrot.

„Ano, Émilie,“ ozval se z křesla v koutě tatínek. Celý večer v něm vydatně popíjel víno, což pokaž-

dé vedlo k tomu, že si v hlavě začal přehrávat, co hrozného a tíživého kdy zažil. „Co je špatného na němčině?“

Matka se na něj obrátila a s rukama pevně přitisknutýma k bokům se zeptala: „Neměls už dost, Wilhelme?“

„Dost čeho? Toho, jak tví přátelé urážejí moji zemi?“

„Neuráželi ji,“ namítla matka. „Jenom se jim nedaří zapomenout na válku. Zvláště když v zákopech přišli o někoho blízkého.“

„Ale přijít se ke mně domů najíst a napít vína, to jim nevadí.“

Tatínek počkal, až se maminka vrátí do kuchyně, pak si zavolal Pierrota k sobě, jednou rukou ho objal kolem pasu, podíval se mu zpráma do očí a prohlásil: „Jednou si to, co nám náleží, zase vezmeme. A až to nastane, nezapomeň, na čí straně stojíš. Sice ses narodil ve Francii a žiješ v Paříži, ale jseš kovaný Němec jako já. To si pamatuj, Pierrote.“

Někdy se tatínek za hluboké noci probudil a temnými prázdnými chodbami jejich bytu se rozlehly jeho výkřiky. To pak Pierrotův pes d'Artagnan poplašeně vyskočil z košíku, hupsl Pierrotovi na postel a roztřeseně se zavrtal pánovi pod deku. Chlapec si v takových chvílích přitahoval přikrývku až po bradu a přes tenké stěny naslouchal, jak se maminka

pokouší tatínka ukonejšit, že je všechno v pořádku, že je doma se svou rodinou, že to byl jen zlý sen.

Jednou Pierrot slyšel, jak otec utrápeným, rozzechvělým hlasem odpovídá: „Jenže to nebyl sen. Bylo to něco horšího: vzpomínka.“

Občas se Pierrot vzbudil, protože potřeboval na záchod, a našel otce, jak sedí u kuchyňského stolu s hlavou na jeho dřevěné desce, něco si pro sebe mumlá a vedle něj leží překocená prázdná láhev. Kdykoliv se to stalo, hoch bosky seběhl do přízemí a láhev vyhodil do popelnice na dvoře, aby ji ráno neobjevila matka. Než se vrátil nahoru, otec se obvykle probral a doštrachal se zpátky do postele.

Druhý den se o ničem z toho ani otec, ani syn zásadně nezmínili.

Když se však jednou takhle v noci Pierrot zase vydával s láhví ven, uklouzl na mokrých schodech a poroučel se na zem. Samotným pádem by si neublížil, ale rozbil při něm láhev, kterou držel v ruce, a když vstával, do levého chodidla si zapíchl střepek. S bolestným šklebem jej vytáhl, jenže z rozříznuté kůže se vyřinul hustý pramínek krve. Když se Pierrot dobelhal zpět do bytu, aby našel obvaz, tatínek se probudil a spatřil, co způsobil. Ránu Pierrotovi vydezinfikoval a pevně mu ji zavázal, posadil si chlapce před sebe a za to, že pije, se omluvil. Utřel si slzy, ubezpečil Pierrota, že ho má moc rád, a slíbil, že už nikdy neudělá nic, co by mu mohlo ublížit.

„Já tě mám taky rád, tati,“ odpověděl Pierrot. „Nejvíc ale, když mě vezmeš na ramena a vozíš mě jako na koníkoví. Nemám rád, když sedíš v křesle a nebavíš se s námi.“

„Já ty chvíle taky nemám rád,“ odvětil tiše tatínek. „Ale někdy jako by se na mě snesl temný mrak a nedokážu ho odehnat. Proto piju. Líp se mi zapomíná.“

„Co se ti líp zapomíná?“

„Válka. To, co jsem viděl.“ A se zavřenýma očima dodal: „To, co jsem dělal.“

Pierrot polkl, téměř se bál zeptat. „Co jsi dělal?“

Tatínek se na něj smutně usmál. „To je jedno, ale dělal jsem to pro vlast,“ opáčil. „Tomu rozumíš, ne?“

„Ano, tati,“ přisvědčil Pierrot. Co má otec na mysli, sice nechápal, ale stejně mu to znělo statečně. „Kdyby ti to udělalo radost, taky se stanu vojákem.“

Tatínek na synka pohlédl a položil mu ruku na rameno. „Hlavně si musíš vybrat správnou stranu,“ řekl.

Na několik týdnů tehdy s pitím naráz přestal. Jenže pak se temný mrak, o kterém mluvil, stejně náhle vrátil, a otec začal znovu pít.

Tatínek pracoval v místní restauraci jako číšník. Každé ráno okolo desáté zmizel, ve tři se vracel a v šest zase odcházel na večerní službu. Jednou se domů vrátil rozmrzlý a prohlásil, že do restaurace přišel na oběd Papa Joffre a sedl si k jednomu

z jeho stolů. Otec ho odmítal obsloužit, až mu jeho zaměstnavatel monsieur Abrahams pohrozil, že pokud Papa Joffreho neobslouží, může jít domů a už se nevracet.

„Kdo je to Papa Joffre?“ zeptal se Pierrot, který to jméno v životě neslyšel.

Maminka z košíku vytáhla hromádku oblečení a položila si ji vedle žehlicího prkna. „Za války to byl velký generál,“ odpověděla. „Pro náš lid je to hrdina.“

„Pro *váš* lid,“ ucedil tatínek.

„Nezapomínej, že sis vzal Francouzku,“ obrátila se na něj maminka zlostně.

„Bral jsem si ji z lásky,“ opáčil tatínek. „Pierrote, vyprávěl jsem ti někdy, jak jsem poprvé uviděl tvoji matku? Bylo to pár let poté, co skončila válka. Se sestrou Beatrix jsem se domluvil, že se o její polední pauze sejdeme, a když jsem dorazil do obchodního domu, kde pracovala, zrovna mluvila s jednou z nových prodavaček, nesmělou osůbkou, která nastoupila teprve ten týden. Stačilo se na tu dívku jednou podívat a hned jsem věděl, že si ji vezmu.“

Pierrot se usmíval. Tyhle tatínkovy historky zbožňoval.

„Otevřel jsem pusy, ale úplně jsem oněměl. Jako by mi odumřel mozek. A tak jsem tam jenom stál a tiše civěl.“

„Myslela jsem si, že mu něco je,“ usmála se nad tou vzpomínkou maminka.

„Beatrix mě musela popadnout za ramena a zadržet mnou,“ uchechtl se tatínek své pošetilosti.

„Nebýt jí, nikdy bych si s tebou nevyšla,“ doplnila maminka. „Beatrix mi říkala, že to mám risknout. Že nejseš takový trouba, jak jsi vypadal.“

„Proč někdy za tetou Beatrix nezajedeme?“ zeptal se Pierrot, protože její jméno už za ta léta párkrát zaslechl, ale v životě se s ní nesetkal. Sama na návštěvu taky nikdy nepřišla ani jim nenapsala.

„Tak to prostě je,“ odsekl tatínek. Jeho výraz se proměnil a úsměv zmizel.

„Ale proč?“

„Neptej se, Pierrote,“ ucedil tatínek.

„Ano, neptej se, Pierrote,“ zopakovala maminka, nyní už taky zamračeně. „Tak to totiž u nás chodí. Když máme někoho rádi, tak ho odvrhneme, o důležitých věcech se nebavíme a nenecháme si pomoci.“

A než se nadáli, příjemnému rozhovoru byl konec.

Několik minut nato si tatínek přidržel k Pierrotovi, pohlédl mu do očí a zkrivil prsty jako pařáty. „Žere jako prase,“ utrousil. „Myslím Papa Joffre. Jako když krysa hryže klas kukuřice.“

Týden co týden si tatínek stěžoval, jak má nízký plat, jak se nad něj monsieur a madam Abrahamsovi vyvyšují a jak Pařížané čím dál víc šetří na spropitném. „To proto pořád nemáme peníze,“ reptal.

„Všichni jenom škudlí. Zvláště Židi, ti jsou nejhorší. A přitom chodí právě samí Židi, protože se říká, že madam Abrahamsová dělá nejlepší *gefilte fiš* a *latke* v celé západní Evropě.“

„Anshel je taky Žid,“ podotkl tiše Pierrot, protože svého kamaráda často vídal, jak se s matkou vypravuje do synagogy.

„Anshel je jeden z těch dobrých,“ zamumlal tatínek. „Říká se, že v každém sudu jablek najdeš jedno prohnilé. A platí to i opačně...“

„Peníze nemáme,“ přerušila ho maminka, „protože většinu toho, co vyděláš, utratíš za víno. A o našich sousedech bys tak mluvit neměl. Vzpomínáš, jak...“

„Ty myslíš, že jsem tohle koupil?“ zeptal se tatínek, vzal do ruky láhev a obrátil ji, aby jí ukázal etiketu – přesně takové víno nalévali u něj v restauraci. „Tvoje matka umí být někdy pěkně naivní,“ dodal německy k Pierrotovi.

Navzdory všemu Pierrota bavilo podnikat s ním nejrůznější věci. Jednou měsíčně ho tatínek brávil do Tuilerijské zahrady, kde mu pojmenovával jednotlivé stromy a rostliny kolem cestiček a popisoval, jak se každá během ročních období proměňuje. Vysvětlil mu, že jeho vlastní rodiče horlivě zahradničili a zbožňovali všechno, co se pojilo s půdou. „Ale samozřejmě o to všechno přišli,“ dodal. „Statek jim vzali. Veškerá jejich práce přišla nazmar. Nikdy se z toho nevzpamatovali.“

Cestou domů otec u stánku oběma koupil zmrzlinu, a když Pierrotovi spadla na zem, dal mu svoji.

Na tyhle věci se Pierrot snažil pamatovat, když to doma neklapalo. Jen několik týdnů nato se u nich v salonku sousedi – ne ti, kterým se nelíbila Pierrotova německá Marseillaisa – jali probírat politiku a propukla rozmrška. Křičelo se, na přetřes přišly staré křivdy, a když sousedi odešli, Pierrotovi rodiče se příšerně pohádali.

„Kdybys tak skoncoval s alkoholem,“ lamentovala maminka. „Opilý říkáš strašlivé věci. Copak nevidíš, jak lidi rozčiluješ?“

„Piju, abych zapomněl!“ křičel tatínek. „Tys neviděla to, co já. Tobě se ty výjevy ve dne v noci hlavou nehoní!“

„Vždyť už je to tak dávno,“ namítla maminka, přikročila k němu a natáhla ruku. „Prosím, Wilhelme, já vím, jak tě to ničí, ale třeba je to proto, že se o tom odmítáš soudně pobavit. Třeba kdybys mi o tom svém utrpení řekl...“

Větu už Émilie nedopověděla, protože Wilhelm v tu chvíli udělal něco zlého. Poprvé to provedl několik měsíců předtím. Tehdy přísahal, že se to nikdy nebude opakovat, jenže od té doby slib už několikrát porušil. Pierrotovu matku to sice vždy velmi rozrušilo, ale pokaždé jeho chování nějak omlouvala, zvláště když synka našla, jak po těch děsivých scénách pláče u sebe v pokojíku.

„Nesmíš mu to mít za zlé,“ chlácholila ho.